

Sociální práce v historickém kontextu

60. léta

Uvolnění a pokus o vlastní cestu

1968 - invaze sovětských vojsk

Konec nadějí

Jan Dočkal

Částečné uvolňování ve 2.polovině 50.let

5.března 1953 umírá J.V.Stalin

14.března po návratu
z Moskvy umírá Gottwald

Po smrti Stalina začínají na obou stranách snahy o uvolnění a zmírnění studené války - obava z jaderného konfliktu

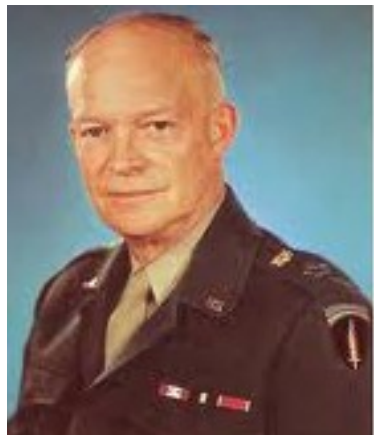
1956 XX.sjezd KSSS – Nikita Chruščov odhalil a odsoudil Stalina a jeho represe, „kult osobnosti“

Mezinárodní uvolnění

1953 prezidentem USA

D.Eisenhauer

1961 prezidentem

J.F.Kenedy

K uvolnění dochází i v
sovětském bloku

Důsledky uvolnění

Roztržka s Čínou Mao Ce-tung (1893–1976)

Vůdce Komunistické Číny Nesouhlasil s uvolněním

Spolu se Stalinem a Hitlerem patří ke třem nejkřutějším diktátorům 20. st. (29 milionů obětí)

Dochází k politickým i hospodářským kontaktům Východ – Západ

Zároveň dochází k „protistalinským“ náladám a nepokojům v zemích sovětského bloku NDR, Polsko

Maďarské povstání 1956.

V důsledku uvolnění musel odstoupit maďarský stalinistický vůdce Matyas Rákosi, demonstrace se změnily v povstání, které krvavě potlačily sovětské tanky

Berlínská zeď

V srpnu 1961 obsadily ozbrojené síly NDR (armáda, policie, a jednotky podnikových milicí) hranice k Západnímu Berlínu a přerušily, nejdříve jen pomocí ostnatého drátu spojení mezi východním a Západním Berlínem. O 3 dny později se začala stavět zeď.

Délka okolo celého Berlína: 155 km (z toho 43,1 km mezi východem a západem města, 111 km mezi Západním Berlínem a NDR (Počet strážních věží: 302 , průměrná výška zdi: 3,60 m, šířka 1,20m)

Při pokusu o překonání zdi zahynulo 100 – 200 lidí,
5000 se útěk do Západního Berlína podařil
Zeď byla zbořena 5. listopadu 1989

Karibská krize - nebezpečí jaderného konfliktu

V roce 1959 na Kubě zvítězilo povstání pod vedením Fidela Castra a Che Guevary. Na americkém kontinentě vznikla první komunistická země.

V roce 1962 SSSR rozmístil na Kubě rakety středního doletu. V reakci na to vyhlásily USA blokádu, která měla zabránit dopravení dalších raket na toto území. Sovětská plavidla se po napjatých jednáních na hranici kontrolované zóny skutečně zastavila. Po dalších jednáních byly odstraněny i již instalované rakety

Uvolňování v Československu

Nástupcem Klementa Gottwalda v čele KSČ i státu Antonín Zápotocký (1884-1957) z počátku represe pokračovaly.

Po XX.sjezdu KSSS se KSČ názorově rozdělila na liberály, kteří podporovali a usilovali o změny a konzervativce (dogmatiky), kteří obhajovali dosavadní postoje a varovali před změnami.

Částečné rehabilitace odsouzených v politických procesech

1957 prezidentem a generálním tajemníkem ÚV KSČ

Antonín Novotný

Celkové uvolnění (kultura, tisk, ekonomika)

Období a aktivity uvolnění se střídaly s obdobími „přituhnutí“ a represí, ale méně drastickými.

Strach z revizionizmu a „kontrarevoluce“

Uvolňování v oblasti kultury

Omezení cenzury, 1958 sjezd spisovatelů, „Československá filmová vlna“, Divadla – Na zábradlí, Semafor, Večerní Brno, Literární noviny

Větší možnost cestování do zahraničí

- Zejména Jugoslávie, ale také „západ“ – pro „zasloužilé a spolehlivé“
- Omezení – výjezdní doložka, devizový příslib

Přetrvávají ekonomické problémy

- Nedostatek zboží – maso, ovoce, veškeré „západní“ zboží, automobily
- TUZEX
- Byty - v 60. letech se na byt čekalo v průměru 3 - 4 roky, v Praze 8 -12
- 1962 snahy o ekonomickou reformu po vzoru Jugoslávie – O.Šik
- Do aparátu KSČ i státu se dostávají mladí vzdělanější lidé

Přesto nikdo otevřeně nezpochyboval existující systém, většina obyvatel byla loajální a snažila se využívat výhod – převládal pocit postupného zlepšování

Ústava Československé socialistické republiky z roku 1960

Společenské zřízení, za které bojovaly celé generace našich dělníků i ostatních pracujících a které měly od vítězství Velké říjnové socialistické revoluce před očima jako vzor, stalo se pod vedením Komunistické strany Československa skutečností i u nás.
Socialismus v naší vlasti zvítězil!

.....

Čl. 4 Vedoucí silou ve společnosti i ve státě je předvoj dělnické třídy, Komunistická strana Československa, dobrovolný bojový svazek nejaktivnějších a nejuvědomělejších občanů z řad dělníků, rolníků a inteligence.

Čl. 5 K rozvíjení společné činnosti, k všestranné a aktivní účasti na životě společnosti a státu a k uskutečňování svých práv sdružují se pracující v dobrovolné společenské organizace, jimiž jsou zejména Revoluční odborové hnutí, organizace sdružení, organizace mládeže, organizace kulturní, tělovýchovné a jiné; na společenské organizace postupně přecházejí některé úkoly státních orgánů.

Čl. 6 Národní fronta Čechů a Slováků, v níž jsou sdruženy společenské organizace, je politickým výrazem svazku pracujících měst a venkova, vedeného Komunistickou stranou Československa.

.....

Pražské jaro 1967-1968

- Uvolňování projevující se od počátku šedesátých let a především hospodářská stagnace vedly ke kritice daných poměrů. Kritici postupně zformovali reformní křídlo uvnitř KSČ i mimo ni.

Velkou roli zde hráli intelektuálové, umělci a studenti.

Na zasedání ÚV KSČ v lednu 1968 odstoupil A. Novotný a prvním tajemníkem ÚV KSČ se stal Alexander Dubček. Prezidentem Ludvík Svoboda, předsedou Národního shromáždění Josef Smrkovský, předsedou vlády Oldřich Černík

Dlouho potlačovaná celospolečenská aktivita během několika týdnů přerostla v široké celospolečenské hnutí za socialismus s lidskou tváří, jehož obrysy narysoval Akční program KSČ z počátku dubna 1968.

- **Vedení KSSS v čele s Leonidem Brežněvem (v roce 1964 sesadil Chruščova a stal se vůdcem SSSR) a stranické a vládní špičky států Varšavské smlouvy sledovaly vývoj v Československu s nelibostí a obavami.**
- **Během léta došlo k několika varovným prohlášením a jednáním s československými představiteli, kteří nátlaku neustoupili.**

- **V noci z 20. na 21.srpna 1968 bylo Československo obsazeno vojsky pěti zemí Varšavské smlouvy (Sovětského svazu, NDR, Polska, Maďarska a Bulharska)**

- **Vedoucí představitelé Dubček, Smrkovský, Černík a další byli zatčeni a násilně odvečeni do Sovětského svazu.**
- **23. - 26. srpna se V Moskvě uskutečnila československo-.-sovětská jednání. Do Moskvy přicestoval prezident Svoboda, Gustav Husák a další do Kremu byli přivezeni A. Dubček a další vedoucí představitelé, internovan ív Sovětském svazu.. Výsledkem tohoto jednání byly tzv. mos-kevské protokoly, které legalizovaly pobyt sovětských vojsk v Československu. Zabránily sice krvavému řešení a konfrontaci v Československu, ale zároveň znamenaly konec reforem a počátek tzv. normalizace.**
- **Vedoucí představitelé Pražského jara byli postupně zbavováni svých funkcí**
- **V dubnu 1969 se stal 1i.tajemníkem ÚV KSČ**
Gustav Husák

